

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๕๕

วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ยุบพรรคเกษตรเสรี

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องว่า

เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ พรรคเกษตรเสรีได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ได้จัดประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ จำนวน ๑๓ คน โดยมีนายณรงค์ศักดิ์ ต้นศึกษา เป็นหัวหน้าพรรค นางสาวนิตา หอยสังข์ เป็นเลขาธิการพรรค ในการประชุมครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ แต่เนื่องจากเอกสารหลักฐานยังไม่ครบถ้วนถูกต้อง นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงใช้อำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้หัวหน้าพรรคเกษตรเสรีส่งเอกสารและชี้แจงเพิ่มเติม และเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม จึงได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องเรียกพยานบุคคลชี้แจง ซึ่งผลของการดำเนินการมีดังนี้

๑. พรรคเกษตรเสรีได้ชี้แจงว่า พรรคเกษตรเสรีได้จัดประชุมใหญ่วิสามัญและจัดอบรมสัมมนา ในวันเดียวกันโดยมีการประชุมใหญ่วิสามัญก่อนการอบรมสัมมนา แต่เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมาก จึงให้สมาชิกลงลายมือชื่อเพียงครั้งเดียว โดยแจ้งให้ทราบว่าเป็นการประชุมใหญ่วิสามัญ และการอบรมสัมมนาด้วย พร้อมทั้งยืนยันว่ารายชื่อผู้เข้าอบรมสัมมนาเป็นรายชื่อชุดเดียวกันกับผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่วิสามัญ

๒. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครราชสีมา แม่ฮ่องสอน ร้อยเอ็ด ปทุมธานี และ สงขลา ซึ่งเป็นท้องที่ที่ตั้งสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๕ ตามลำดับได้เรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้คำชี้แจงและรายงานต่อนายทะเบียนดังนี้

๒.๑ จังหวัดนครราชสีมา

การจัดประชุมในวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่วัดบ้านโนน ตำบลโป่งแดง มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ ๒๐๐ คน ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ไม่ใช่สมาชิกพรรค แต่รับว่าลายมือชื่อที่ส่วนกลางส่งมาเป็นลายมือชื่อของตนจริง

๒.๒ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ได้ตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาให้ความรู้สาขาพรรค สมาชิกและประชาชนทั่วไป ครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๕๕ โดยประสานงานกับสำนักทะเบียนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลปรากฏว่า มีบุคคลดังกล่าวมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพียง ๒ คน คือ นายบุญทา ตันธิสา และนายแมนจูรี ตรีนาย นอกนั้นไม่มีชื่ออยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยนายบุญทา ตันธิสา ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ ๔ ให้ถ้อยคำว่ารพขาวเรื่องการประชุมดังกล่าวแต่ไม่ได้ไปร่วมประชุม ส่วนนายแมนจูรี ตรีนาย นั้น ได้สอบถามญาติที่อยู่อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แจ้งว่า นายแมนจูรี ตรีนาย ได้เข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ ไม่ได้ไปร่วมประชุม

๒.๓ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสอบสวนกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๒ และผู้ที่มีรายชื่อที่แจ้งว่า เข้าอบรมสัมมนา ปรากฏว่า

(๑) คณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ ราย ได้สอบสวน จำนวน ๓ ราย คือ

นายสมหมาย วัดวงษ์ษา (รองประธานสาขาพรรค ฯ) นางสาวเครือวัน ธรรมสาร (เหรัญญิกสาขาพรรค ฯ) และนางสาวสุวรรณี คำภักดี (โฆษกพรรค ฯ) ทั้งสามคนให้ถ้อยคำว่าจะไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคและไม่ได้ไปอบรมสัมมนาและไม่เคยรู้เรื่องเหล่านี้เลย

(๒) ผู้ที่มีรายชื่อเข้าร่วมประชุมที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๓ ราย คือ นางสาวศิริพร ดาวเรือง นายประภาส พันธุ์ศรี และนางสาววาริณี จันทรวินัย ทั้งสามคนให้ถ้อยคำว่าจะไม่ได้เป็นสมาชิกและไม่ได้เข้าร่วมอบรมสัมมนา

จากการให้ถ้อยคำของกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี และผู้ที่ถูกระบุว่าเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ว่า

(๑) พรรคเกษตรเสรีไม่ได้มีการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้สาขาพรรค สมาชิกและประชาชนทั่วไปสักครั้ง ครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๕๕ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ วัดบ้านโนน ตำบลโป่งแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา

(๒) คณะกรรมการสาขาพรรคและบุคคลที่ลงลายมือชื่อเข้าร่วมอบรมสัมมนาไม่ได้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง

(๓) คณะกรรมการสาขาพรรคและบุคคลที่เข้าร่วมอบรมสัมมนาแจ้งว่าไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคและไม่ได้เข้าอบรมสัมมนาดังกล่าว และไม่เคยรู้เรื่องเหล่านี้เลย

๒.๔ จังหวัดปทุมธานี

กรรมการสาขา จำนวน ๔ คน ได้แก่

(๑) นางอ้อย พุกปรางค์ ประธานสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ จังหวัดปทุมธานี ให้ถ้อยคำว่าจะได้รับหนังสือเชิญอบรมสัมมนาให้ความรู้สาขาพรรค สมาชิกและประชาชนทั่วไปสัญจร ครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ วัดบ้านโนน ตำบลโป่งแดง อำเภอ ขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา เท่านั้น ไม่มีการแจ้งว่ามีการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคแต่อย่างใด และไม่ได้ไปร่วมอบรมสัมมนาและไม่ทราบว่ากรอบรมสัมมนาดังกล่าวเป็นการประชุมใหญ่วิสามัญประจำปี ของพรรคเกษตรเสรีในคราวเดียวกัน

(๒) นางสาวขวัญฤทัย ปรีชาวัฒน์ชัย ตำแหน่งกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ จังหวัดปทุมธานี ไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคหรือกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ไม่ได้รับ หนังสือเชิญประชุมใดๆ จากพรรคเกษตรเสรี และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ กับพรรคเกษตรเสรี

(๓) นางนิตยา มากทอง รองประธานคณะกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี นางสาว สุนิสา ทองอินทร์ เภรัญญิกสาขาพรรคเกษตรเสรี และนางสาวปาไลดา แสงปลั่ง กรรมการบริหาร สาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ จังหวัดปทุมธานี ให้การเช่นเดียวกับนางสาวขวัญฤทัย ปรีชาวัฒน์ชัย คือ ไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคเกษตรเสรี ไม่ได้รับหนังสือเชิญประชุม และไม่เคยเข้าร่วมกิจการใดๆ กับพรรคเกษตรเสรี

(๔) นางสาวสุนิสา ทองอินทร์ กรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ ตำแหน่ง เภรัญญิกสาขาพรรค ให้ถ้อยคำว่าจะไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคและไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด ทั้งสิ้น ไม่เคยทราบมาก่อนว่าตนเองเป็นกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ และไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรมของพรรคเกษตรเสรี

(๕) นางนิตยา มากทอง กรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ ตำแหน่ง รองประธานสาขาพรรค จังหวัดปทุมธานี ให้ถ้อยคำว่าจะไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคและไม่เคยสมัครเป็น สมาชิกพรรคการเมืองใดทั้งสิ้น ไม่เคยทราบมาก่อนว่าตนเองเป็นกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๓ และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคเกษตรเสรี

๒.๕ จังหวัดสงขลา

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสงขลาได้สอบปากคำญาติของบุคคล ที่ปรากฏรายชื่อว่าเข้าประชุมจำนวน ๑ ราย ซึ่งชี้แจงว่าได้สอบถามไปยังผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อแล้ว แจ้งว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคเกษตรเสรีและไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคเกษตรเสรี

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับหนังสือจากหัวหน้าพรรคเกษตรเสรีว่า

ได้รับคำร้องเรียนจากนางสาวขวัญฤทัย ปรีชาวัฒน์ชัย นางสาวสุนิสา ทองอินทร์ และนางนิตยา มากทอง ซึ่งมีชื่อเป็นกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรีร้องเรียนหัวหน้าพรรคเกษตรเสรีว่าได้มีการแอบอ้างเอาชื่อตนเองไปเป็นสมาชิกพรรคและกรรมการสาขาพรรคเกษตรเสรี จึงขอให้หัวหน้าพรรคเกษตรเสรีสอบสวนดำเนินการ

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคเกษตรเสรีไม่ดำเนินการจัดประชุมใหญ่พรรคให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับพรรค กล่าวคือ การประชุมใหญ่พรรคไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคเกษตรเสรี พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๓๓ ที่กำหนดให้หัวหน้าพรรคแจ้งกำหนดการประชุมให้สมาชิกพรรคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน โดยให้ระบุวัน เวลา สถานที่ และระเบียบวาระการประชุมให้ทราบด้วยการประชุมใหญ่พรรคต้องประกอบด้วย สมาชิกพรรคซึ่งเป็นองค์ประชุมตามข้อ ๖๕ ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคเกษตรเสรี และเข้าร่วมประชุมตามที่นายดินาคเกษม แจ้งเชิญโดยเสียงตามสายของหมู่บ้านในตอนเช้าวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงแม้ว่ามีสมาชิกพรรคบางคนได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมแต่เป็นการเชิญเข้าร่วมอบรมสัมมนาไม่ได้แจ้งว่าเป็นการประชุมใหญ่พรรค และพรรคเกษตรเสรีได้นำเอาบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาของแต่ละสาขา (ซึ่งข้อเท็จจริงก็ไม่มีการประชุมแต่อย่างใด) ของสมาชิกสาขาพรรคมาแนบประกอบเป็นองค์ประชุมใหญ่พรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันดังกล่าว นายณรงค์ศักดิ์ ต้นศีกษา หัวหน้าพรรคได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำบัญชีของพรรคการเมือง ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าไม่มีการประชุมใหญ่ของพรรคในวันเวลาดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคเกษตรเสรีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓

พรรคเกษตรเสรีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ (๕)

นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคเกษตรเสรีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำร้องของผู้ร้องให้พรรคเกษตรเสรีชี้แจงภายใน ๑๕ วัน

นายณรงค์ศักดิ์ ต้นศีกษา หัวหน้าพรรคเกษตรเสรี ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องของผู้ร้องแล้ว ได้ยื่นคำร้องขอขยายเวลายื่นคำชี้แจง ศาลรัฐธรรมนูญอนุญาตให้ขยายเวลาในการยื่นคำชี้แจงออกไปอีก ๓๐ วันนับแต่วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ แต่เมื่อครบกำหนดเวลาการขอขยายเวลายื่นคำชี้แจงแล้ว หัวหน้าพรรคเกษตรเสรีไม่ได้ยื่นคำชี้แจง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๕ “เมื่อนายทะเบียนได้รับจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว การดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ให้พรรคการเมืองกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

(๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง

(๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมือง

(๓) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เภรัณุกฎพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น

(๔) การอื่นตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง”

มาตรา ๒๖ “ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๕ ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง”

มาตรา ๒๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นำทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

พิจาระห์แล้วข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคเกษตรเสรีไม่ดำเนินการจัดให้มีการประชุมใหญ่พรรคให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและข้อบังคับพรรคกำหนด ซึ่งตามข้อบังคับพรรคเกษตรเสรี พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๗๓ กำหนดให้หัวหน้าพรรคแจ้งกำหนดการประชุมให้สมาชิกพรรคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน โดยให้ระบุวัน เวลา สถานที่ และระเบียบวาระการประชุมด้วย การประชุมใหญ่พรรคต้องประกอบด้วยสมาชิกพรรคซึ่งเป็นองค์ประชุมตามข้อ ๖๕ ซึ่งข้อเท็จจริงผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคเกษตรเสรี แม้ว่ามีสมาชิกพรรคบางคนได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมแต่เป็นการเชิญเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาไม่ได้เป็นการเชิญประชุมใหญ่พรรค และไม่มีการประชุมใหญ่พรรคในวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ แต่พรรคเกษตรเสรีได้นำเอาบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาของแต่ละสาขาตามจังหวัดต่างๆ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นท้องที่ตั้งสาขาพรรคเกษตรเสรี ลำดับที่ ๑,๒,๓,๔ และ ๕ มาเป็นบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรค ซึ่งข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าในวันดังกล่าวนายณรงค์ศักดิ์ ต้นสีกษา หัวหน้าพรรคได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำบัญชีของพรรคการเมือง จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร

เมื่อพรรคเกษตรเสรีฝ่าฝืนไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ จึงมีเหตุให้ต้องยุบพรรคตามมาตรา ๖๕ (๕)

ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคเกษตรเสรีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ